

JAUNAIS CELS

Agrofirmas „Sarkonais Oktobris” laikrosts

Cena 5 kap.

Kas ir, ko vēlamies

Grigorijs Stepanovs,

kolhoza gāzes saimniecības pārzinis:

— Pagājušo vasaru, kad svinējām kolhoza «Sarkonais Oktobris» četrdesmit gadu jubileju, es jau uzstājos gan sapulcē, gan avīzē ar savām atmiņām par mūsu saimniecības izaugsmi. Sākumā taču steigājām pastalās, nebija ne ko mugurā vilkt, ne ko vēdera likt — nabadzība bija briesmīga. Kā ir tagad, tas man nemaz nav jāstāsta, visi redz un zina paši. Man, kara invalīdam, ļoti pa prātam tas, ka mums ir tāds ciemats, kurā centrā ir veikali, kafetēca, pirts un citas vajadzīgas lietas. Protams, var vēlēt vēl labākus sadzīves pakalpojumus, aptieku, ambulanci, kinoteātri... Es zinu, ka ar laiku būs arī tas. Saimniecība mums bagāta, stipra, cilvēki strādīgi. Tikai viņus ir jāprot vadīt. Un tāpēc es un daudzi ilggadējie kolhoznieki ļoti gribētu, lai kolhoza priekšsēdētājs mums arī turpmāk būtu Romualds Kavinskis. Tas ir cilvēks, kurš prasa darba disciplīnu, kārtību, jo bez tās jau

Tuvojas agrofirmas «Sarkonais Oktobris» kolhoza gada pārskata sapulce. Soreiz tā ir arī vēlēšanu sapulce. Revolucionārais pārbūves laiks daļu kolhoznieku sarosinājis uz pārmaiņām: sak, labāk vai sliktāk, bet ka tikai būtu citādāk! Otrā, apdomīgāk noskatotā daļa, arī ir satraukuma, īpaši pēc kolhoza valdes ilggadēja priekšsēdētāja Romualda Kavinska paziņojuma 8. februārī Riebiņu ciema iedzīvotāju sapulcē par to, ka viņš gatavs nolikt savas saimniecības vadītāja pilnvaras. Daži no viņiem savas pārdomas, bažas un vēlmes uzticējuši mūsu laikrakstam.

nekas nesanāk. Un arī pats viņš ir cilvēks ar savu stingru vārdu: ja ko pateiks, apsolīs, — noteikti arī izpildīs. Ar viņu var sirsnīgi aprunāties par saimniecības lietām un mūsu domas viņš ņem vērā.

cilvēkus nešķiro pēc tautības. Arī tas ir ļoti svarīgi, lai mums nebūtu nekādas dalīšanās pēc nacionālajām pazīmēm, lai nebūtu kildu starp tautām, jo bez satības kolektīvam nevar būt panākumu.

Emīlija Trupa,

republikas nopelniem bagātā agronome, kolhoza ēdnīcas vadītāja:

— Es atnācu uz Riebiņiem 10 mēnešus pēc Romualda Kavinska — 1956. gada februārī. Iepriekš arī bijām strādājuši vienā ciemā — viņš Priekule skolā, es kolhozā «Sarkonā ausma» par agronomi. Biju piedzīvojuši, kā ir, kad priekšniecība darbā nesniedz atbalstu, tāpēc arī piekritu pāriet uz «Sarkonais Oktobris», kaut arī Riebiņiem pirmajā pēckara desmitgadē bija ļoti nelāga slava. Atbraucu un vairs nepazinu Kavinski — 10 mēnešu laikā viņš nosīrmojis — deniņi balti! Varejū tedomāties, cik negulētu nakšu, cik sūru pārdomu, neatlaidības un garīgā spēka viņam bija prasījis tas grūtās sākums. Arī pēc tam nebija viegli. Nabadzība šajā pusē vēl bija drausmīga. Atceros, kad tajā pirmajā gadā pie manis nejausi atbrauca radi, apskrēju visu ciemu,

lai nopirktu kaut puslitru piena, puskilogramu speķa, un atgriezos tukšām rokām. Cilvēki katru piena lāsi nesa uz pienotavu, lai dabūtu kādu kapeiku, par ko maizi nopirkt. Vēl stāv prātā, cik neticīgi smējās sleivas līnu laukā, kad es, redzēdama viņu samulsumu manā priekšā par nopilsušajām blūzēm, zem kurām pat krekla nebija, es viņas mierināju, ka pienāks laiks — un viņam būs gan labs apģērbs, gan kārtīgi apavi. Par televizoriem, tepikļiem un automašīnām, kas tagad ir daudz sētās, arī es pati toreiz sēpju pat iedomāties.

Lai ar šiem nomāktajiem, cerības zaudējušajiem cilvēkiem uzceltu tādu saimniecību, kāda tagad ir «Sarkonais Oktobris», lai reizē ar saimniecību paceltu arī viņus pašus. — Tur bija vajadzīgs izcilis organizatora talants. Romualds Kavinskis ir dzimis organizators. Citu saimniecību vadītāji nereti viņu par to apskauž un gatavi piedēvēt dažādus viņes grēkus. Bet īstenībā nāvs vienmēr ir ļoti taupīgi rīkojies ar kopsaimniecības mantu, un viņam nepiemīt arī dažu priekšsēdētāju netikums saņemt savu un kolhoza «kabatu».

Es domāju, ka viņam vēl nav pienācis laiks runāt par vecumu. Kā tad Margareta Tečere — vecāka, un tiek galā ar veselu valsti, pasaules politikā arī saka savu nozīmīgu vārdu! Domāju, ka pagurumu Kavinski radijuši nevajadzīgi, bet gan visa tā vēlēšanu jēga. Nekas cilvēkam tā neņem darba prieku kā nepatīcība. «Sarkonais Oktobris» — tik liela un spēcīga saimniecība taču devusi ļoti lielu īpatnību visa rajona plāna izpildē, lielā mērā kaidinājuši kopējos panākumus. Lepns cilvēks būdams, priekšsēdētājs jau neies zēloties, taču nav grūti saprast, cik sāpīgi viņu ievainoja rajona padomes sesijas lēmums neatzīt viņa deputāta pilnvaras. Gribētos viņu lūgt ilgi neturēt aizvainojumu. Viņš taču nav no tiem cilvēkiem, kas varētu nestradāt, viņš tik un tā gribēs vēl savu darbu ieguldīt kolhoza labā, kuram atdots mūžs. Tad lai viņš leņem starp mums galveno vīti, kas viņam vēl ir pa spēkam. Esmu pārliecināta, ka viņa pieredze, prasme saimniecībai pašlaik vēl noderēs vairāk nekā jauna cilvēka pat visgodprātīgākais entuziasms.

Valentīna Rutkovska,

pirmrindas pieredzes vadošā speciāliste:

— Mani ar «Sarkonais Oktobris» saista jau trīsdesmit darba gadi. Strādādama par zonālo zootehniku-selekcioni, RARA vecāko zootehniku un par pirmrindas pieredzes speciālisti rajonā, esmu iepazīsusi visus Preiļu rajona saimniecību vadītājus. Tajā skaitā ļoti daudz darba darīšanu bija jānotiek ar Romualdu Kavinski dažādās situācijās. Vienmēr viņa lēmumi bija saimniecības un tajā strādājošo darbinieku interesēs. Biedrs Kavinskis allaž ir meklējis visas iespējas nostiprināt kolhoza un tajā strādājošo ļaužu labklājību.

Ja runājam par sakoptu Latviju, tad jāgūta: vai, pastāvot iepriekšējai iekārtai lauksaimniecībā (līdz kolektīvizācijai) Riebiņu ciema lauki būtu sakoptāki un auglīgāki? Vai lopkopība būtu augstāka līmenī? Vai lauku laudis dzīvotu labāk? Jautājumus varētu vēl turpināt. Visi, kas kritiski un paškritiski paanalizēs saimniecības līmeni un cilvēku dzīves apstākļus, būs ar mani vienprātīgi, ka ne tik sakoptu lauku, ne tik augstu ražu, ne tik labiekārtotu fermu, ne tik augstas lopkopības produktivitātes kopumā nebūtu, jo, nav ko slēpt, starp mums ir dažādi «saimnieki». Protams, daudz būtu labu saimniecību, bet netrūktu arī pamiņušu... Taču strādāt arī tad vajadzētu, neskatoties nūkstēni... Mūsu ilggadējais priekšsēdētājs R. Kavinskis prot saimniekot, prot saimniecību vadīt tā, lai lauksaimniecībā būtu ļoti augsti sasniegumi, kas neatbilst ne tagad, tik plaši pazīstamiem ārzemju fermeru panākumiem. Republikā un rajonā «Sarkonais Oktobris» ir labāko skaitā.

Romualds Kavinskis spēja aizraut sev līdzīgos cilvēkus un darba darītājus jauninājumu ieviešanā, darba ražīguma celšanā un ekonomiskās nostiprināšanā, kā arī prasīja darba disciplīnu. Te jāsaka viņam vēl un vēlreiz lielais paldies par ieguldīto milzu darbu cilvēku labklājības celšanā.

Manas domas, kuras, — esmu pārliecināta, — radīs daudz atbalstītāju, ir lūgt biedru Kavinski vēl pacīnīties šajā smagajā pārkārtošanās periodā. Lai «Sarkonais Oktobris» turētos tāda līmenī, kādā viņš to ar savu ieguldīto lielo darbu neatlaidību un saimniekošanas prasmi ir ievirzījis. Jālūdz viņš netaupīt savus spēkus, enerģiju, pieredzi, spējas, un vēl patrādāt šajā grūtajā, bet tik repeliēsamajā darbā — vadīt agrofirmu «Sarkonais Oktobris»!

Tava dzīves pozīcija

Janvāri izdarīta aptauja starp PSKP biedriem par viņu nostāju dažos svarīgos partijas politikas jautājumos.

Rajonā, republikas mērogā šis anonīms aptaujas rezultāti jau apkopoti un izvērtēti. Ne mazāk interesanti dati ir arī attiecībā uz vienu atsevišķu kolektīvu. Kolhozā «Sarkonais Oktobris» ir 110 komunisti, 101 no viņiem piedalījās aptaujā.

Kopā ņemot, var izsecināt, ka agrofirmas kolektīvā saimniecībā valda līdzīgs noskaņojums, kā visā Latvijas Kompartijā — ir saskaņa, ir diametrāli pretēji uzskati, arī tādi, kuri vēl nav līdz galam izsvēruši savu lomu — apmēram 10 aptaujas dalībnieki uz dažādiem jautājumiem atbildēja: «Nezinu». Pakāvēsimies tuvāk pie kolhoza partijas biedru attieksmes.

31 komunisti atzīst par pienāmu LSKP patstāvību ar savu programmu un Statūtiem PSKP sastāvā un tās Programmas ietvaros, lielākais vairums — 67 cilvēki — tomēr ir par to, lai saglabātu savu klātbūtni PSKP, bet tikai krietni pārvēidotā tās federācija, par pilnīgu patstāvību, kas balstītos uz savu programmu un statūtiem, un tikai 4 aptaujas dalībnieki iestājas par pilnīgas patstāvības statusu ārpus PSKP.

Otra jautājumu grupa šajā aptaujā, turpinot tālāk attīstīt domu, prasīja tiesākas un godīgākas atbildes: ko tu darītu, ja tiktu pieņemts lēmums par republikas partijas organizācijas izstāšanos no PSKP? Te domas nošķiras strīkāk: 11 cilvēki — par palikšanu Latvijas KP, 57 iestājas par palikšanu PSKP biedru rindās un 32 komunisti bija par radikālu soli — izstāšanos no PSKP.

Tagad jau pieņemti attiecīgi lēmumi gan PSRS, gan arī savienoto republiku konstitūcijās attiecībā uz daudz diskutēto 6. un citiem pantiem, kuri PSKP garantēja valdošās partijas statusu — šis pants izmainīts, pieļaujot citu alternatīvu partiju pastāvēšanu. Janvāra aptauja par šī panta izņemšanu no konstitūcijas iestājas 67 komunisti, bet 34 bija par tā saglabāšanu. Par to, ka Latvijai būtu labāk izstāties no PSRS sastāva (ekonomiski un politiski mērķtiecīgi) bija tikai 16 aptaujas dalībnieki, toties 84 bija pret to. Par daudzpartiju sistēmas likumīgu atzīšanu mūsu zemē balsoja 49, bet pret to — 52 mūsu kolhoza komunisti.

Mazākumā bija arī tie, kuri uzskatīja, ka PSKP biedri var sastāvēt arī citas sabiedriski politiskās organizācijās, kuru programmatiskie dokumenti ir pretrunā ar PSKP programmu un statūtiem — 17 atbildza autori, bet 84 bija pret to. Un 3 uzskatīja, ka tikai pagaidām piekrist šādam svarīgumam. Tagad — jautājuma par starptautiskajām attiecībām. Kā tas ir normālas kolektīvā, domāja 63 no aptaujas dalībniekiem un 34 uzskatīja, ka tomēr nav, 68 atbildes pozitīvas ir attiecībā uz partijas organizāciju un 32 komunisti domā otrādi.

PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES IZPILDOMĒJAI, LAIKRAKSTAM «JAUNAIS CELS»

Protestējām pret Preiļu rajona Tautas deputātu padomes otrās sesijas lēmumu par mandātu neizsniešanu mūsu vēlēšanu iecirkņa deputātiem. Ja patiešām ir atklātas kādas kļūdas iecirkņa vēlēšanu komisijas darbā, tad kāpēc mēs par tām neko nezīnām? Kāpēc slēpjas personas, kas norādījušas uz

šīm kļūdām? Kāpēc mandātu komisija nav bijusi mūsu ciemā un nav izkusies ar vēletājiem, nav izskaidrojuši situāciju? Ja savā darbā kļūdas pieļāva vēlēšanu komisija, tad kāpēc gan morāli zaudējumi jācieš deputātiem un tiek apšaubītas viņu personības? Nav jāmusina vēletāju sabiedriskā doma.

Atsakāmies no sava deputāta pārstāvniecības Preiļu rajona Tautas deputātu padomē.

Riebiņu ciema vēletāji (35 paraksti)

Vēletāju zināšanai

Otrdien, 27. februārī plkst. 8.45 agrofirmas «Sarkonais Oktobris» kultūras nama lielajā zālē tiksšanās ar deputātu kandidātu 162. Pelēču vēlēšanu apgabala LPSR Augstākās Padomes vēlēšanām ANDRI PUZO.

Sī gada 27. februārī plkst. 15.00 notiks Riebiņu ciema Tautas deputātu padomes 19. sasaukuma 2. sesija.

Dienas kārtībā.

1. Par Riebiņu ciema Tautas deputātu padomes budžeta 1990. gadam apstiprināšanu un par 1989. gada budžeta izpildi.

2. Par Riebiņu ciema Tautas deputātu padomes organizatoriskā darba plāna apstiprināšanu.

3. Organizatoriskie jautājumi.

VIKTORA SOLOVJOVA REKĪNS

MADSOLAS JONS

KATOLU BAZNICAS LATGALE

2. lappuse

SAKŅU SPEKS

PIEMĪNAS VIETAS ATJAUNOS

MAZO UPJU LIELAS BEDAS

3. lappuse

LATVIJAS PIRMAJAS PARLAMENTA

UKRAIŅU ĒDIENI

«MAZPUTNĪNS» LIDO

4. lappuse

Sakņu spēks

Es — Saktet, vai jums mūža ir bijuši brīži, par kuriem pašam kauns?

Viņš: — Nu, protams, ir bijuši. Un es neticu tiem, kas teic, ka viņiem dzīvē nav par ko kaunēties.

Viņš atbildēja: «uzreiz, gari neprātojojot, kaut gan jautājums nav no paras tajiem. Tas nozīmē, ka viņš par to jau kādreiz bija domājis. Man tas nozīmēja vēl arī to, ka šajā cilvēkā augstā ir Es-ideāls. Pierastāk sākot — augstas prasības pret sevi. Jo nav jau teikts, ka tie, kuri uz šādu jautājumu atbild noliedzoši, melo sarunbiedram vai sev. Varbūt viņi patiešām nekaunas pat par to, ko augstākas iekšējās kultūras cilvēks nesētu sev piedot visu mūžu.

Bet uz manu iepriekšējo jautājumu — par to, ar ko savā mūža lepojas, — viņš tā arī neko nepateica, tikai mulsi smaidīja. Jo — nezina, vai jūs to esat ievērojuši — iekšēji viņš ir ļoti kautrīgs. Bet kautrīgums ir ļoti jaunas dvēseles pazīme. Un svaigums — tas vienmēr ir skaisti.

Ar šo nedaudz piepalcēto ievadu laikam būšu viņu galīgi samulsinājuši. Bet es jau neclīdinu, es

tikai konstatēju faktus. Un vēl iesāku tā mazliet neikdienišķi, lai mēs katrs reizēm sev pajautātu: ko uz šādiem jautājumiem varu sev atbildēt es? Jo dzīvot, nekad neiedomājot par savu Es-ideālu, nozīmē sevi apzagt, nonācināt.

Bet viņš ir tas pats, kas, šeit, fotogrāfijā. — Pēteris Smukša, kompleksa «Progress» vadītāja vietnieks, elektrikis. Te, Riebiņu ciemā, dzimis, te uzaudzis, te atgriezies un te gatavs mūžu nodzīvot. Un ne jau tāpēc, ka nebūtu zinājis un izmēģinājis ko citu. Vienkārši te ir viņa saknes, un nelaimīgs ir tas, kurš nezina, kādu papildu spēku tās dod cilvēkam.

Bet vispār viņš ir redzējies arī daudz lielākus ūdenus nekā maza tērce — Feimanka Pēc elektromehāniskā tehnikuma beigšanas trīs gadus nodienēja jūrniekos. Tad bija vēl divi gadi pie mazākas un tomēr par jūru dēvētas — pie Pļaviņu HES ūdenskrāves, viņš tur strādāja spēkstacijā.

Atgriezās. — Tā, lēdomājieties, ka «Progressā» pēkšņi «saīti dēļi» visas elektroiekārtas un tikpat pēkšņi nez kur pazud arī Pēteris Smukša.

Tragēdija uz lidzenas vietas, vai ne? Kaut gan to avariju jau it kā varētu likvidēt arī cits elektrīkis. Taču vai viņš tā precīzi zinātu, kurā vietā vispirms vainu meklēt? Bet Pēteris kompleksa elektrības lietas pārzina kā savus plecus pirkstus. Un vai nu tikai tā! Pa fermu ar atvērtām acīm un daritgribošu prātu strādājošs, iegūta ai daža laba zootehniska prasme. Un tagad viņš ir kompleksa vadītāja vietnieks. Reiz, pēc kolhoza slaucēju sapulces «Progressā», redzēju, kā viņš izrādīja vīšņām savu valstību — saimnieks kas saimnieks! Arī tā ir pazīme, ka cilvēks strādā kārtīgi, kā pats sev.

Atzišos, pirms sāku rakstīt šo nelielo portretskici, apjautājos, ko labu vai sliktu par viņu domā galvenā zootehniķe (tūlīt īsi varu pateikt: sliktu neko, tikai labu). Bet, lūk, pašam slaucējam gan man par viņu neiznāca apjautāties. Kolektīvs lielferms ir raibs, daudzkrāsains, maz tur tādu «iedzīmo» kā Pēteris Smukša, kas šajā pusē no saknēm smēlis spēka mieru, miera spēku. Nez, ko nu katra būtu stāstījis? Taču domāju, ka viņa klātbūtne fermā nāk par labu. Virietis sievietē pulkā pats par sevi nes pozitīvu iedarbību, bet tāds iekšēji labvēlīgs cilvēks, kāds neapšau-

bāmi ir Pēteris, — vēl jo vairāk. Kolektīvā ir dažādu (tautību cilvēki, taču nacionālas dabas domstarpību gan tā kā nejut.

— Kad cilvēkam ir jāstrādā, viņam nav laika domāt — latvietis viņš vai krievs. Darbs kārtīgi jāpadara, un viss, — tā domā pats Pēteris Smukša, Deputāts.

Par deputātu viņš ir jau otro sasaukumu. Tagad gribas strādāt kaut kā citādi, ar lielāku saimnieka apziņu arī savā ciemā. Lai deputāta pienākumi nav kā medaļa, ko piespauz sērijas reizē un atkal ņem un atzīmst līdz nākamajai garlaicīgai kopānākšanai. Par Pēteri balsoja arī tā daudzdzīvokļu nama iemītnieki, kurā dzīvo arī viņa ģimene — pats, sieva, meita un dēls. Par vienu no saviem deputāta pienākumiem viņš gatavs uzskatīt iemītnieku organizēšanu mājās apkārtnes uzpošanā.

...Agri, agri rīti. Pava-saros viņš, tāpat kā slaucējas, mostas vēl pirms putnu dziesmām. Pasaule tad ar aizturētu elpu gaida. Gaida, lai ar labiem darbiem mēs to gašāku darām. Un viņš padzen saldo kārdinātāju miegu, ceļas un iet. Varbūt šī diena atkal izdostes tāda, ka nebus ne vārda, ne sola, ne mirkļa, par kuru jākaunas.

M. AUSTRUMA

Piemīņas vietas atjaunos

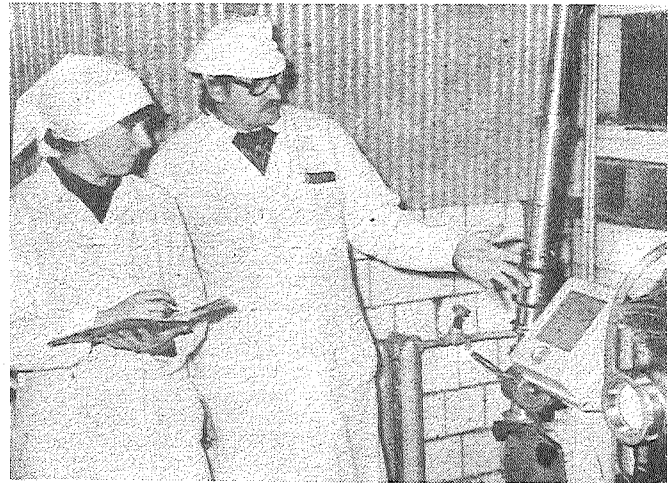
Mūsu republika ir daudzvietas, kas saistās ar ievērojamu cilvēku vārdiem, tajā skaitā saglabāšanās lielākā vai mazākā mērā saimniecības, lauku viensētas, kurās dzimuši ne tikai ievērojami mākslinieki, skulptori, rakstnieki un dzejnieki, bet arī zinātnieki, saimnieciskie darbinieki, valstsvīri.

Starp tādām ir bijuši Paula Lejiņa saimniecība «Rimēku», Pašlāik «Ri-

meikās» ir padomju saimniecības «Austrumi» centrs. Taču šī vieta būtu vērtīgāka, ja to saglabātu sakņā ar zinātnieka vārdu. Tāpēc izsludināts konkurss par «Rimēku» saimniecību vietu, šai saimniecībai paredzēts kļūt par bioloģiski tīras produkcijas ieguves vietu. Vairāki republikas speciālisti, tajā skaitā J. Auseklis, A. Lejiņš, J. Jirgensons kopā ar Valmieras agronomu biedrību, iz-

sludinājuši arī konkursu par «Rimēku» sakopšanas projekta izstrādāšanu.

Mūs tāpat aizvien vairāk interesē Kārļa Ulmana saimniecība «Pikšas», šo sētu grib atjaunot Dobeles rajona lauksaimnieki, darba konkrēto veikumu uzņemas arhitekts J. Vičiņš. Kad viss te būs pabeigts, varētu iekārtot muzeju, bet pašā saimniecībā parādītu zemnieku paaudžu gadu desmitiem krāto pieredzi. Daudzi ir tādās domās, ka «Pikšas» būtu jāatjauno pēc iespējas identiskāk, finansiālo palīdzību piedāvā arī ar zemnieku dzīvotie latvieši.

SIERA RŪPNICA jaunums — pēc ilgāka partraukuma atsākta Cederas siera ražošana. Nemot vērā mūsu piena piegādātāju vietējos apstākļus un iespējas, Uglīcas siera ražošana zinātniskās pētniecības institūtā izstrādāti jaunā normatīvi Cederas siera ražošanai ar 40 procentus lielu tauku saturu (Baltijas siera tauku saturs ir 45 procenti).

Rūpnica jau izgatavojuši 145 tonnas šī produkta, bet pavisam šogad tiks ražotas 2000 tonnas Cederas siera.

ATTELĀ: siera kvalitātes pārbaude.

Mazo upju lielās bēdas

Jau no senatnes cilvēki upes izmantojuši kā dzīvam ūdens un pārtikas ieguves avotu, tām savā lomā bijuši arī pārvietošanās un tirdzniecības atvērība. Zīmīgi, ka lielākā daļa no Latvijas 464 pilsulāim, kas atrodas valsts aizsardzībā, ir pie ūdensstipēm. Gadsimtus ilgā saimnieciskā darbība krastos un pašu upju izmantošana padarījusi tās par būtisku ainavas elementu, kuram liela arī estētiskā un estētiskā nozīme.

Pirmā rakstītā liecība par mūsu senču attieksmi pret ūdeņiem datēta ar 1199. gadu, Romas pāvestam Innocentam III atcīnot vestifāžu brunīniekus uz ciņu pret Baltijas iedzīvotājiem, kuri ir barbaru tautas, kas Dievam pienācīgo godu dod trulliem kustotiem, lapotiem kokiem, dzīvniekiem, zālotošiem augiem un nešķīstiem garšiem». Cīņās ar «Veina purviem» no Latvijas karles noduzdi no viena vien Olanite. Lūcūpīte un Pērluīte, kļūstot par bezvārda promteku.

Mazo upju nozīme: bioloģiskās sistēmas, tautsaimniecības sastāvdaļas, estētisks ainavu veidojošs elements. Tās ir dzīvības avoti un dzīvniekiem, kuri pielāgojušies šim vārdam, nārsta vieta sūnām, kuru pārēji dzīvnieki atstāj, barošana.

zona ar daudzveidīgiem pārtikas resursiem, slēpšanās vieta tuvumā mītošiem dzīvniekiem, krastmalu veģetācija, aizaugusi krastu daļa ir kustības zona dzīvniekiem, kas tajā uzturas.

Upju krastu ainavas izmaiņas meliorācijas, kalcīru, jaunu saimniecisko teritoriju apguves rezultātā izmaina arī upē un piekrastē mītošo dzīvnieku dzīves apstākļus, samazina to daudzveidību, pašattīrīšanās jauda var izmainīties vairāk nekā desmitkārt.

Mūsu ūdenstilpes (ezeri, upes, ūdenskrātuves) aizņem apmēram 1500 kvadrātkilometru platību, tas ir 2,4 procentus no Latvijas teritorijas. Upes tajā skaitā ir tikai 0,8 procenti — 445 kvadrātkilometri. To sadalījums pa republikas teritoriju nav vienlīdzīgs, vislielākais ir augstieņu nogāzēs. Pleaugošā minerālmēslu lietošana, liela skaita lopu koncentrēšana tuvumā veicinājuši pastiprinātu biogēno elementu ielūdi, rezultātā pasliktinājušies hidroķīmiskie un bioloģiskie rādītāji, gan arī pašattīrīšanās spējas. Izzudušo sugu nišas aizņem monokultūras, nāraļēji tam norit upju aizsēršana un pārpurvošanās. Aizaugums dažviet sasniedz 80 procentus. Pašattīrīšanās saimniekošanas

rezultātā ūdenstilpes uzņem 30—65 procentus no lauksaimniecībā izmantojamiem minerālmēsliem. Līdz ar to nākotnes problēma ir nevis ūdens trūkums, bet tā nepiemērotība cilvēku vajadzībām. Tas liek tūlīt meklēt iespējas saglabāt tīru ūdeni un ekoloģiski stabili vidi.

Ūdensaugu aizņemtais laukums nedrīkst pārsniegt 20—30 procentus no ūdens platuma un garuma. Ūdensaugi ir barošanās un dzīves vieta ap 400 bezmugurkaulnieku sugu, nārsta vietas un slēptuves anfibiskajiem dzīvniekiem (vardēm, krupjiem, jūtiņiem) un vairāku sugu zivīm, biofiltrī, kas absorbē ienestās uzduļķotās minerālvielas, slāpekļa izdalītāji fotosintētiskajās reakcijās.

Taču tie var radīt arī negatīvus procesus. Pārlietu daudz augu rezultātā palielinās pretstība ūdens spiedienam, tā līmenis ceļas, applūst plegulošās teritorijas, radot meliorācijas sistēmu bojājumus. Krastu pārpurvošanās ceļā upē katru gadu zaudē 5—7 procentus no šķērsriezuma laukuma, augi atmiršot rada līdz 5 cm biezu nogulu slāni. Stipras fotosintēzes rezultātā samazinās oglekļa dioksīda daudzums, kuru augu šūnas izmanto biokīmiskajās reakcijās, kas aizsarg zivju

un vēžu bojāeju. Tiek zaudētas zivju nārsta vietas. Fastiprināta aizsēršana ir atbildes reakcija uz antropogēno piesārņojumu.

Īpaši jārunā par upju gultņu regulēšanu, kuras nolūks — netraucēti aizvadīt lielos ūdeņus. Neglābami samazinās kopgarums un arī laiks, tekošajam ūdenim kontaktējoties ar dažādu organismu apdzīvotajiem virsmu, samazinās tā daļa, kurā notiek ūdeņu pašattīrīšanās, zivju un bezmugurkaulnieku skaits samazinās par 40—50, arī vairāk procentiem. Iztaisnotajam ūdenim ir nepastāvīgs strauves ātrums, varas mēnešos dažkārt vērojama to pārtapsana atsevišķu ūdenstilpju virtienēs.

Mazo upju ekoloģisko stabilitāti lielā mērā nosaka krastu aizsardzības joslas. Ar valdības lēmumiem noteikts, ka ap tām, kuru sateces baseins ir lielāks par 25 kvadrātkilometriem, noteikta 10 metrus stīnērā režīma un 200 metrus plata ierobežotās darbības josla ar zālājiem, kokiem un krūmiem. Vislielākā nozīme ir kārklēm un baltāksniem. Korstatēts, ka krasta veģetācijas metrs aiztur 5—16 procentus no laukiem plūstošā piesārņojuma. Lēzenos krastos aizsērģojosa var saglabāties kā zālājs vai plava, stāvības nogāzēs obligāti ap-

stādāmas. Ūdens temperatūra apgaismotos un noēnotos posmos mainās 2—5 grādu robežās, kam liela nozīme pašattīrīšanas procesus norisē.

Jo mazāk ūpe atbilst datiskajiem apstākļiem, jo lielāki kapitālieguldījumi nepieciešami tās uzturēšanai.

Viens no būtiskākajiem upju raksturotājiem ir to vidējais kritums metros uz kilometru, tam ir tieša saistība ar fizikālajām attīrīšanas spējām — koagulāciju, sedimentāciju un deponējošiem (nogulu veidošanās) procesiem. Atkarībā no tā ledala augstieņu nogāžu ūpes ar kritumu 3 m/km un lielāku, kas bieži veido dziļas ielejas, starppauguru, kas raksturīgas ar lēni un ātri tekošu posmu maiņu (lča), starpezeru noteku, kas visbiežāk ir Latgales augstienē, kas ir ļoti daudzveidīgas, nereti ar pārpurvotiem krastiem, līdzenumu un zemieņu ūpes, kuras visā tecējumā plūst rāmi, tās ir platas, ar zemiem krastiem, bagātas ar biogēniem. Katrai no šīm grupām ir raksturīgs savs pašattīrīšanas potenciāls.

Mazo upju aizsardzības, atjaunošanas un uzturēšanas nepieciešamība visspilgtāk izpaužas tieši lauksaimnieciskajās teritorijās. Tās jānodrošina ar mazāk pārveidotu teritoriju, kas

daļu zināmu ekoloģisko līdzsvaru visai apsaimniekojamajai platībai. Kultūrainavas ekoloģiskās stabilitātes veidošanā piedalās meži, atsevišķi koki vai grupas, aizsargstādījumi, plavas. Lauksaimniecībā izmantojamo un mazpārveidoto, ekoloģisko līdzsvaru kompensējošo, platību attiecībā vajadzētu būt 20:1. Jāpauk, lai mazās ūpes kā ainavas sastāvdaļa būtu tehnoloģiski ērtas, pilnvērtīgi un pareizi izmantojamas.

No saimnieciskā viedokļa ar mazo upju atjaunošanu jāsaprot konstruktīvu pasākumu sistēma, kuras mērķis ir upēs mītošās floras un faunas racionālā izmantošana, tajā pašā laikā nodrošinot to bioloģisko stabilitāti.

Nepieciešams vismaz tuvināti ūpes atstāt tām raksturīgās bioloģiskās funkcijas, saglabājot tipiskās augu un dzīvnieku sugas, uzturēt dabīgus, nepārveidotus biotipus. Obligāta ir veco atteku un vecupju saglabāšana, savienojot tās ar atjaunojamu upi. Jāveido dabiskiem apstākļiem maksimāli atbilstoša gultne ar asimetrisku šķēršļprofilu un maksimāli saglabājot dabiskos likumus, atsevišķus padziļinājumus un dziļvēdas paplašinājumus zivju resursu uzturēšanai. Intensīvās saimnieciskās darbības zonās nepieciešams izveidot aizsargstādījumus.

(Nobeigums sekos.)

S. KUZNECOVS
DPI pasniedzējs

Latvijas pirmajā parlamentā

(6. turpinājums.)
Uzstādāmās Tautas Padomē jautājumā par pamiera noslēgšanu ar Padomju Krieviju 1919. gada 7. oktobrī (atcerēsimies: Bermonts atrodas Rīgas pievarē, viņa pulki gatavojas sākt pilsētas ieņemšanu), V. Seile joprojām ietur stingru pozīciju: Latvijai jāparaksta tas, kas ir tai pieņemams, nevis tas, uz ko to spiež lielnieki (tie bija domāti) padomju priekšlikumi par Latgales demilitarizāciju un politiskā dialoga sākums par šīs teritorijas piederību). Viņa prasīja, lai Latvijas valdība panāktu no Lenina divus miera līguma parakstīšanas noteikumus: 1) lielniekiem vajag atstāt visu Latviju, tai skaitā arī Latgali. 2) Latvijā jāizbeidz bolševisma propaganda. «Latvija stingri seko tam, lai ne bolševisms, bet gan demokrātisms iesakņotos mūsu valstī!» Lielnieki viņai likās daudz bīstamāks ienaidnieks nekā

izteicās. «Lielnieku elementu pašu latgāliešu starpā tur nav», un tie var iekļūt visos valsts nostūros. Pie šiem vārdiem sociāldemokrāts P. Kalniņš (ārsts, vēlāk Saeimas priekšsēdētājs, B. Kalniņa tēvs, miris 1945. g.) iesaucās: «Mēs ar viņiem tiksim galā!» V. Seile: «Kā mēs ar viņiem tiksim galā, to mēs, Kalniņa kungs, redzējam pagājušajā gadā.» P. Kalniņš: «Kā jūs tiksit galā, to mēs redzēsim nākamajā gadā!» V. Seile vēlreiz uzstāj uz Latgales jautājuma atrisināšanas militāro variantu, jo, pēc viņas domām, miera sarunas var veikties līdz bezgalībai, bet laiks negaida. Seko vēl viena P. Kalniņa replika: «Kara celā gan ne tik ātri!» Par atbildi — V. Seiles izšķirošs arguments: Latgalē sarkanajiem nav vairst tik liela armija kā agrāk, un uzvara būs viegli izcināma. Iepriekš jau bija minēts, ka 1919. gada rudenī gandrīz visas latviešu strēlnieku daļas pēc V. I. Lenina personiska lūguma Padomju Latvijas valdībai steidzamā kārtā bija no frontes Latgalē pārceļas un raidītas citā pret Denikinu Baltkrievijā, kur aktivizējās Polijas armija. (Stāsta, ka P. Stučka sākumā bijis tam kategoriski pretī, jo viņš apzinājās, ar ko tas draud pēdējai Padomju Latvijas «saliņai», tomēr

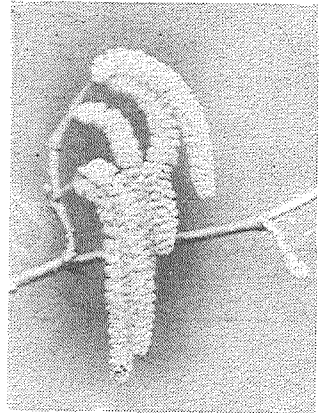
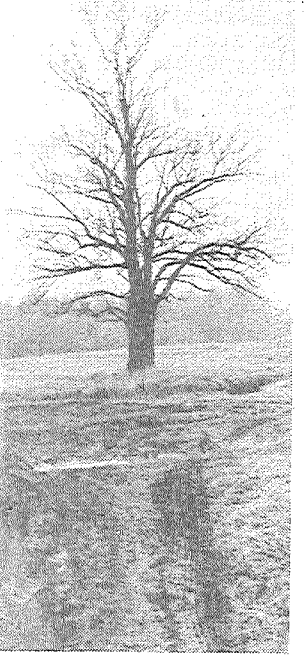
Leninam izdevās pārliecināt savu cīņu līdzgaitnieku, ka revolūcijas liktenis izšķiras Latvijā.) Savukārt līdz tam laikam bija ievērojami nostiprinājušās Latvijas Pagaidu valdības pozīcijas. Tās armijas rindas bija vairākkārt pieaugušas sakarā ar vēl nebijušu patriotiskā pacēluma viļņi cīņu dienās pret bermontiešu uzbrukumu. Un, lai gan vairākums karavīru negribēja cīnīties pret padomju karaspēku, tas bija ievērojams spēks, kas skaitliski pārspēja Padomju Latvijas armiju. Tāpēc, lai gan risinājās miera sarunas ar Maskavu, vieglas uzvaras kārdinājums Latgalē latviešu buržuāzijai bija ļoti liels. Visbeidzot, kā papildstīmulis Ministru Kabineta lēmumam tur sākt liela mēroga karadarbību bija, kā jau pieminēts, Latgales delegātu nesamerināmā pozīcija Tautas Padomē. Pasās decembra beigās Latvijas un poļu armijas pavēlniecība izstrādāja kopīga uzbrukuma plānu ar kodētu nosaukumu «Ziemeņa». Operācijai Polijas ģenerāļa (vēlāk maršala) E. Rīdza-Smiglas vadībā bija iesaistīti 30 tūkstoši poļu leģionāru un apmēram desmit tūkstoši latviešu karavīru (istenībā pēdējo bija pat mazāk — tās ļoti pieticīgs skaitlis liecināja par šī kara nepopularitāti Latvijā). Viņiem

1) Latvijas Tautas Padomē. I puse. R., 1920., 370. lpp.

(Nobeigums sekos.)

Nenopietni no kolhozu pārskatu un vēlēšanu sapulcēm

Sapulces vadītājs paziņoja, ka jāizlemj jautājums par jauna kolhoznieka, kurš pretendē uz priekšsēdētāja vietnieka amatu, uzņemšanu. Zāle sacēlas troksnis. Visi protestē: «Kam mums apkārt klejojošs liekēdis, pašu pieci speciālisti ar augstāko izglītību sēž uz rezervistu soliņa.» Vārdu nem kolhoza priekšsēdētājs: — Miliši, jūs mani ievēlējāt? — Jā! Jā! — Bet vai man nav noteikšana par savu sievu? — Par jauno priekšsēdētāja «sievu» nobalsoja gandrīz visi. Vārbut rāķanīgā būs jāievēl arī sievas-tāte. — Revīzijas komisija: — Mūsu nomāleks bija panēmis 220 hektārus zemes un solījās audzēt miežus. Zeme, paši ziniet.

četrdesmit gadus organiku nav redzējis. Nu, iesēja viņš tos miežus, bija vēl taupīgāks — pat minerālmēslus nedeva, nemaz nerunājot par ķīmikālijām. Mieži neauga, augs vanagzirņi, leguva salmus, tajos noķēra 278 peles. Tādējādi zaudējumi neradās. Vai dosim viņam vēl zemi? — Lauņuma no viņa nav, dosim.

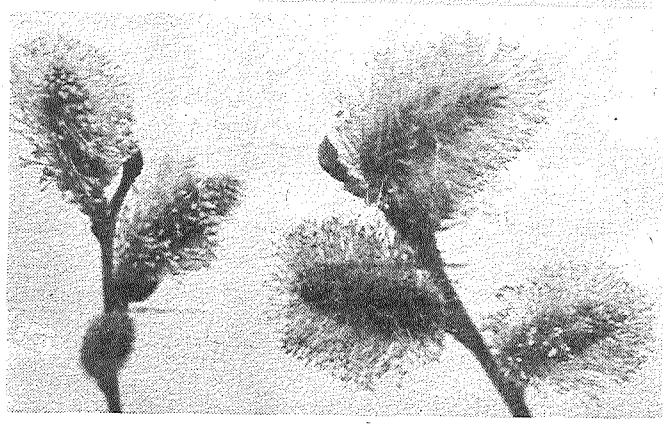
No zāles vidus sauc nikns vīrs: — Uz cūku fermu atveda 60 tonnas sakņu un tur tās sapuva. Vai kāds atbildēs? Cūkkope: — Kādas 40 tonnas bija, bet vai tādu, ar iekrāvēju saspaidītu un ar zemi sajauktu masu var dot lopiem? Iecirkņa priekšnieks: — Tiešām, kādas 20 tonnas tika atvestas, bet nedarbojās sakņu smalcinātājs, lezīmošana aizkavējās...

Jautājums tika noņemts no dienas kārtības. Vai kāds ar divus simtus rubļu lielu aldziņu var norēķināties par izputējušiem tūkstošiem? — Kolhoza priekšsēdētājs: — Pagājušajā gadā vienam nešķīstīnim iedevām 20 hektārus zemes. Bet ziniet, ko viņš sadomāja? Līdz savām māijām ierīkoja ceļu pāri kolhoza zemei, agrāk bija leminis tikai taciņu. Ko iesāksim? — Atņemsim zemi! Savācis J. ZANDE

Ukrainu ēdieni

Ukrainu ēdienkartē lielu vietu ieņem plašs boršču sortiments (apmēram 30 veidu), gaļas ēdieni, augu un piena produktu ēdieni. Te jāmin ukraiņu desas, biepiena plācenīši, kļķeni, vārtu pirādzīni. Ukrainas kulinārijā plaši tiek izmantots cūkas speķis. To ēd nevērtu, sāliu, vārtu, zāvētu, ceptu (dradžu veidā). Ukrainu virtuves ēdienu gatavošanas tehnoloģijā raksturīga īpašība ir gan dzīvnieku, gan augu valsts produktu kombinēta termiska apstrāde. Tā izpaužas tādejādi, ka nevērtu produktu vispirms nedaudz apcep, reizēm pievienojot ūdeni, bet pēc tam jau sāk ilgstošāku termisku apstrādi — vāra, cep cepeškrāsnī, sautē. SILKU PASTĒTE Silki notīra, novelk ādu, izņem asakas, izmērcē aukstā ūdenī vai, vēl labāk, pienā, nosusina, liek keramikas traukā, jāpievieno nomizoti āboli ar izgrieztu serdi, kas sagrieztā 4 daļās, baltmaizes šķēlītes, kas izmērcētas pienā un nospiestas, cieti novārītas

olās dzeltenums un apcepti sipoli. To visu samal gaļas, mašīnā, pievieno etiķi, augu eļļu vai izkausētu sviestu un labi sakul ar koka karoti. Pastēti izliek silku traukā, izveido to silkes formā, izrotā ar mīkstinātu sviestu, sipolu šķēlītēm, pāri palikušajiem olu baltumiem, dillu un pētersiļu zaļumiem. Pastēti nepieciešams: viena silke, viens ābols, viena ola, trīs šķēlītes baltmaizes, viens sipols, divas ēdamkarotes sviesta vai augu eļļas, pus glāzes piena, dillu un pētersiļu zaļumi, etiķis. UKRAINAS BORSČS Sipolus, burkānus, pētersiļu un seleriju saknes sagriež salmiņos un apcep kausētos taukos, pievienojot buljonu. Bietes, kas arī sagriežtas salmiņos, sautē, pievienojot taukus, tomātu biezeni, cukuru, etiķi un pielejot pa laikam nedaudz buljona. Pieliek klāt apceptos dārzeņus un vēl nedaudz pasautē. Vārošā gaļas buljonā liek kartupeļus, kas sagriezt šķēlītēs, uzvāra,

Kārkli pelēkie zied. B. KIVLENIEKA foto

pieliek sīki sasmalcinātus kāpostus, pavāra uz lēnas uguns 7—10 minūtes, pievieno sagatavotos dārzeņus, izkarsētos miltus, kas izšķīdināti aukstā buljonā, un pavāra vēl 5 minūtes. Vārīšanas beigās pievieno sāli, piparus un lauru lapas. Gatavo boršču aizdara ar saberztu kļīpoku un speķi, ļauj ievilkties 6—10 minūtes. Pirms likšanas galda borščam pievieno krējumu un sagrieztus zaļumus. Borščam nepieciešams: 300 gramu liellopu gaļas,

pusotra litra gaļas buljona, divas ēdamkarotes kausēto cūkas tauku, 40 gramu speķa, puse bietes, 6 kartupeļi, 2 sipoli, 1 burkāns un pētersiļa sakne, puse selerijas saknes, ceturtdaļģalviņa kāposta, 4 ēdamkarotes krējuma, 2 ēdamkarotes tomātu biezeņa, 1 ēdamkarote kviešu miltu, 1 ēdamkarote etiķa, sāls, pipari, cukurs, kļīpoki, dilles, pētersiļu zaļumi.

Redaktors A. RANCANS

„Mazputniņš“ lido

«Cirulītis, mazputniņš, Augstu skrēja dziedādams...» teikts latviešu tautsudziesmā. Un tikai nesen, kad sākušas pavērties spraugas robežās, pa kurām līdz mums nonāk kāda ziņa par latviešu dzīvi emigrācijā, esam saklausījuši, ka mūsu mazo bērnu žurnālam «Zilīte» Kalamazū, Amerikas Savienotajās Valstīs, iznāk brālītis — arī mēneša žurnāls «Mazputniņš». Pērn decembrī tas no savas līdzas, kur tiek gatavots un iespiests, izspurdza 360. reizi. Tātad, to pazīst re viena vien jauno lasītāju paaudze, bet tie, kuri ar viņu iepazīs tapšanas sākumā, jau kļuvuši par

ciņijamtiem kungiem un dāmām. Visu laiku «Mazputniņš» ir kā metis likumu ap Latviju, tikai rets eksemplārs kāda ceļotāja somā nonācis līdz tai. Bet nu Rīgā to jau var redzēt bibliotēkās. Kas zina, varbūt drīz aizlidos arī tālāk, līdz citu rajonu centriem un pat lauku grāmatu krātuvēm. «Mazputniņš» ir skaista poligrāfiska izpildījuma, bagāts ar tekstiem un zīmējumiem, ko interesantu un noderīgu tālā var atrast dažādu vecumu bērni, priecāties par izgriežamām un linējamām daļām, pašas tas var salīmēt vai līmēt tālāk vecāku brāļus un māsas, tēvus, mātes, vecvecākus. Tajā ir dainas,

pasakas, fotogrāfijas, vecās paaudzes bērnu rakstnieku darbi un mūsdienas rakstnieku dzejnieku darbi gan trimdā, gan arī Latvijā dzīvojošo. Tiem, kuri grib daudz zināt un palauzīt galvu pie aktīviem uzdevumiem, der ielūkoties apcirkņos atjautībai un brātīsiņai. Lai varētu pasmaidīt, ir jāatrasa loku maisiņš. Bērniem arī pašiem patīk sacerēt rakstus, zīmēt — šos darbinus tāpat publicē «Mazputniņš». Žurnāla redakcija un izdevēji paredzējuši, ka tas var interesēt arī bērnus, kuriem latviešu valodas zināšanas nav no spējajām, varbūt pat ļoti vājās — arī tie šeit atrod materiālus, kuri, kā saka saprātīgi un atrisinājumu jau uzliek uz mēles.

KINO februārī

25. «Kalps» 1. un 2. sērija («Mosfilm»).
26. «Sarkanā zona» (Francija).
27. «Pulkvedis Relds», 1. un 2. sērija (Ungārija, VFR).
28. «Dzēzā tikai meltnes» (ASV).
LIDZĪTĪBAS
Rlebiņu ciema Tautas deputātu padomes izpildkomiteja izsaka dziļu līdzjutību radiem un tuviniekiem sakarā ar ciema vecākās iedzīvotājas MARTAS UTINĀNES nāvi.
Izsakām līdzjutību radiem un tuviniekiem sakarā ar FEODOSIJAS SMIRNOVAS nāvi.
Agrofīrmas «Sarkanais Oktobris» kolektīvs

JAU NAIS
CEĻŠ

Laikraksts «Jaunais Ceļš» («Новый путь») iznāk 1 reizi nedēļā latviešu un krievu valodā sestdienās.

Redakcijas adrese: 228273, Priekšu rajona Riebiņu ciemā, agrofīrma «Sarkanais Oktobris». Telefons redaktoram un nodaļas vadītājam — 56732.

Fas. 207.
Met. 2200.

Iespiests Latvijas Izdevniecību poligrāfijas un grāmatu tirzniecības ražošanas apvienības Daugavpils tipogrāfijā. Formāts — 1 nosacītā iespiedlīdzne.